

Upplands Fornminnesförening

Styrelsens berättelse över föreningens verksamhet arbetsåret 1958-1959

IN MEMORIAM

Upplands fornminnesförenings styrelse har den smärtsamma plikten tillkännagiva att föreningens ordförande landshövding *Elis Håstad* avled 7 maj 1959. Det blev sålunda landshövding Håstad förunnat att endast ett arbetsår leda fornminnesföreningens öden. Men under detta år hann vår nye ordförande på mångfaldigt sätt visa vilken kärlek han hyste till kulturminnesvården och naturminnesvården. Outtröttlig var hans strävan att på alla sätt delta i vårt arbete och gå i bräsch för frågor, som stodo på vårt arbetsprogram och som det var angeläget att få förda i hamn. Sålunda var det i mycket vår ordförandes förtjänst att det segslitna ärendet om den uppländska kulturminnesvårdens organisation äntligen kunde gå mot sin lösning i det Stiftelsen Upplandsmuseet kunde konsolideras som en institution, som jämlikt sina stadgar skulle genomföra sitt museala värv i det närmaste samarbete med Upplands fornminnesförening. Det var också på landshövding Håstads initiativ som den betydelsefulla förordningen kom till att alla grustäkter, av vad slag de vara månde, obligatoriskt måste anmälas innan tåkten begynte. Upplands fornminnesförening skall länge bevara landshövding *Elis Håstads* namn i tacksamt och aktat minne.

Upplands fornminnesförening vill i sin årsberättelse tillika bringa i erinran några under förlidet arbetsår genom döden bortgångna, som stått föreningens verksamhet nära och som på skilda områden gjort insatser inom uppländsk kulturminnesvård. Styrelsen nämner sjökaptén *Birger Jarl*, Uppsala, major *Ernst Killander*, Lovö, landsfogde *Åke Pontén*, Uppsala, och riksdagsman *Gunnar Andersson*, Gustavsberg.

Sjökaptén *Birger Jarl* kom 1939 i fornfyndskommitténs tjänst men överflyttade till Upplands fornminnesförening i och med att kommitténs samlingar och arkiv införlivades med fornminnesföreningens. Med plikt-trohet och intresse fullföljde kaptén *Jarl* sitt registrerings- och uppordningsarbete och blev härigenom och genom andra uppdrag omistlig på fornminnesföreningens expedition. För den stora arbetsinsats kaptén

Jarl utfört skall fornminnesföreningen bevara hans minne i djup tacksamhet.

Major Ernst Killander var vid sitt frånfälle ordförande i Lovö hembygdsförening. Med största hängivenhet ledde han sin förenings öden och kunde genom sin okuvliga vilja och uppslagsrikedom genomföra ett rikt kulturminnesvårdande arbetsprogram.

Landsfogde Åke Pontén följde med största intresse den uppländska kulturminnesvårdens framsteg och ställde sig ofta till förfogande som föredragshållare vid hembygdsfester. I årsboken *Uppland* medverkade han med uppsatser, som vittnade om hans minnesgodhet i synnerhet gentemot särpräglade människor inom äldre studentgenerationer.

Riksdagsman Gunnar Andersson tillhörde Upplands fornminnesförenings styrelse som representant för Stockholms läns landsting, vars ordförande han var. Tillika var han — även i denna sin ställning representerande sitt landsting — ledamot av Restaurerings- och organisationskommittén för Upplandsmuseet. Riksdagsman Andersson hann, under den relativt korta tid det förunnades honom att delta i kulturminnesvårdsarbetet, bli högt skattad av alla för sitt ådagalagda intresse och för sin vilja att skapa god förhandlingsgrund mellan den myndighet han representerade och vår landskapsförening.

STYRELSE

Fornminnesföreningens styrelse har under arbetsåret 1958–1959 haft följande sammansättning:

- Landshövding Elis Håstad, Uppsala, ordf.
- Professor Sven Hörstadius, Uppsala, v. ordf.
- Friherrinnan Beth de Geer, Upplands-Väsby.
- Direktör Göran Knutsson, Uppsala.
- Bankdirektör Gunnar Rosenborg, Uppsala, skattmästare.
- Landsantikvarie Nils Sundquist, Uppsala, sekreterare.
- Riksdagsman Hj. Åhman, Rånäs.
- Direktör Eric Wolrath, Uppsala.
- Redaktör Ellis Edman, Uppsala.
- F. regeringsrådet Adolf Lundevall, Stockholm.
- Ingenjör Eric Åberg, Uppsala.

Utsedd av Uppsala läns landsting:

Tillsynslärare Harald Gustafsson, Gamla Uppsala, med riksdagsman Ferdinand Nilsson, Kungsängen, som suppleant.

Utsedd av Stockholms läns landsting:

Riksdagsman Gunnar Andersson, Gustavsberg, med riksdagsman Martin Söderquist, Solna, som suppleant.

Utsedda av Uppsala stad:

Förste arkivarie Manne Eriksson och personalvårdsassistent P. A. Landahl med fil. lic. Göran Lindahl och chefredaktör Axel Ljungberg som suppleanter.

Förvaltningsutskott: Landshövding Håstad, ordf., prof. Hörstadius, förste arkivarie Eriksson, dir. Wolrath, tillsynslärare Gustafsson, riksdagsman Andersson, skattmästaren och sekreteraren.

Revisorer: Föreningens revisorer ha varit f. riksbanksdirektör G. A. Barre och bankkamrer Gösta Holdo med riksbanksdirektör C. E. Leffler och lantbrukare Martin Ehrengren som ersättare. Av Uppsala stad utsedda revisorer har varit svetsaren O. Nordström med köpman Herbert Ahlqvist som suppleant.

ÅRSMÖTE OCH VÅRUTFLYKT

Fornminnesföreningens vårutflykt 1958 ägde rum annandag pingst 26 maj med besök vid Grönsö, Veckholm och Hemsta hällristningsfält i Boglösa. Vid Grönsö slott hälsades föreningen av vice ordföranden professor Dag Strömbäck, varefter kapten Gustaf von Ehrenheim talade om slottet. Delar av slottets inre besågs liksom den ståtliga parken och de vackra utsikterna från slottsterrasserna. I Veckholms kyrka, »Trögdens domkyrka», hölls en kort högtidsstund. Kyrkoherde Sven Palm berättade om kyrkan och dess många inventarier och kantor Bergqvist spelade på orgeln. Vid Veckholms gamla prästgård, renoverad och bevarad som hembygdsgård, välkomnade ordföranden i Veckholms pastorats hembygdsförening kyrkvården Herbert Lennartsson. Efter gemensam kaffedrickning vidtog årsmötesförhandlingar under professor Strömbäcks presidium. Minnesord uttalades över de under året bortgångna, kyrkoherde Erik Söderlund, Knutby, handlanden Josef Lundqvist, Hållnäs, och tillsyningsmannen vid Kvekgården K. E. Larsson. Sekreteraren föredrog årsberättelsen och lämnade meddelanden rörande Upplandsmuseet m. m. Styrelse- och revisionsberättelser upplästes och godkändes, val av styrelseledamöter förrättades m. m. Till fornminnesföreningens ordförande valdes landshövding Elis Håstad och till vice ordförande professor Sven Hörstadius. Till hedersledamöter utsågos de avgående ordförandena

landshövding Georg Andrén och professor Strömbäck. Fornminnesföreningens förtjänstmedalj tilldelades folkskollärare C. J. Wahlström, Valö, och kyrkoherde G. Unestam, Uppsala. Från Veckholm fortsatte färden till hällristningsfältet i Hemsta i Boglösa socken, där direktör Einar Kjellén demonstrerade de inemot 300 hällristningsfigurerna. På Enköpings stadshotell avslutades dagen med gemensam middag.

HÖSTUTFLYKT

Söndagen 28 september 1958 företog Upplands fornminnesförening sin höstutflykt med ett 70-tal deltagare. Färden gick runt den sagoomspunna sjön Valloxen med besök förutom till herrgårdarna Vallox-Säby, Noor, Kvallsta och Tissinge vid ruinerna efter det äldsta Vallox-Säby, gravfältet från äldre järnålder vid Vallox-Säby logbacke samt Knivsta kyrka. Friherre H. H. von Paykull välkomnade vid Vallox-Säby och agronom och fru C. W. Nisbeth vid Tissinge. Dagen avslutades med en högtidsstund i Danmarks nyrestaurerade kyrka, där kontraktsprosten Nils Gyhlenius talade om kyrkan och kantor Folke Wirell spelade på orgeln. Fornminnesföreningens vice ordförande professor Sven Hörstadius framförde resenärernas tack för »de tjugande upplevelser både ifråga om natur och kultur» som höstutflykten 1958 erbjudit.

VINTERTING MED DISA GILLE

Upplands fornminnesförenings Vinterting med Disa Gille hölls söndagen 1 febr. 1959. Vintertinget öppnades av landshövding Elis Håstad å Hantverksföreningens lokal. Landsantikvarie Nils Sundquist höll föredrag med ljusbilder om »Landskapet Uppland och dess indelning i län», och förste arkivarie Manne Eriksson gav en översikt över dialektgränser inom Uppland.

Senare på dagen samlades Disa Gille till gillestämma och måltid på Upplands nation under presidium av åldermannen f. regeringsrådet Adolf Lundevall. Veckholms pastorats hembygdsförening mottog utdelningen ur landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond och Disa Gillés pris för 1959 tilldelades Väddö hembygds- och fornminnesförening. Talet för Uppland hölls av f. rektor Mats Redin och om »Vallonerna i Uppland» talade redaktör Karl Kilbom. Som avslutning visades Erik Säfwenbergs färgfilm från några av fornminnesföreningens utfärder.

ANSLAG OCH GÅVOR

Fornminnesföreningen har under 1959 alltjämt haft förmånen att er-hålla ekonomiskt stöd för sin verksamhet från myndigheter, vissa institu-tioner och enskilda. Uppsala läns landsting har anslagit 9 000 kr., Stock-holms läns landsting 6 500 kr. och Uppsala stad 12 000 kr. Uppsala stad har därtill anslagit hyresmedel för magasinlokaler för Upplandsmuseet samt, genom Arbetslöshetsdelegerade, medel till arkivbiträde å expedi-tionen. Genom medel från Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen förfogar för-eningen över ett antal arkivarbetare. För dessa anslag, omistliga för för-eningens verksamhet, uttalar styrelsen sitt varma tack.

FRÅN VERKSAMHETEN

Vad rör föreningens arbete inom landskapets kulturminnesvård hänvisas till vad som nedan anföres under »Tjänstemännens verksamhet». Med-lemsvärningen har fortsatts och ett flertal ortsombud ha svarat för distribueringen av årsboken i bygderna.

TJÄNSTEMÄNNENS VERKSAMHET

Landsantikvarien.

Landsantikvarien har tjänstgjort som fornminnesföreningens sekreterare och expeditionsföreståndare, som redaktör för årsboken och tidskriften samt som intendent för Upplandsmuseet och Kvekgården. Ett stort antal ärenden, i huvudsak rörande medeltiden och nyare tiden, har handlagts. Till Riksantikvarieämbetet har yttranden rörande olika kulturminnes-vårdsfrågor avgivits.

Landsantikvarien har tjänstgjort som sekreterare i Disanämnden och varit intendent för Disagården. I Restaurerings- och organisationskom-mittén för Upplandsmuseet har landsantikvarien varit medlem och sek-reterare. Sedan Stiftelsen Upplandsmuseet bildats 11 april 1959, efter det att museets huvudmän Uppsala läns landsting, Uppsala stad, Stock-holms läns landsting och Upplands fornminnesförening antagit de av Riksantikvarieämbetet godkända stadgarna, tjänstgör landsantikvarien stadgeenligt som Upplandsmuseets föreståndare och museistyrelsens sek-reterare.

Landsantikvarien har utsetts till ordförande i den av Upplands forn-

minnesförening tillsatta 1959 års Ekeby-kommitté, vars syfte är att befordra frågan om Ekeby bys i Vänge socken arrangerande som kulturreservat. Tillika har landsantikvariern invalts som ledamot i den nybildade Uppsala turisttrafikförenings styrelse.

Under förlidet arbetsår har landsantikvariern handlagt ärenden såväl rörande forntiden och medeltiden som nyare tiden. Rörande *forntiden* i Almunge, Edsbro, Tierp och Ärentuna; rörande *medeltiden* i Rimbo, Skogs-Tibble, Tegelsmora, Älvkarleby, Österåker, Sigtuna och Övergran; rörande *nyare tiden* i Alsike, Bladåker, Dannemora, Enköping, Lena, Möja, Norrtälje, Rasbokil, Stockholms-Näs, Tierp, Vallentuna, Veckholm, Viksta, Vänge, Västeråker och Österåker.

Landsantikvariern har tjänstgjort som kulturhistorisk kontrollant vid restaureringarna av Björklinge, Boglösa, Börje, Dalby, Knivsta, Rimbo, Söderby-Karls, Vassunda, Vendels och Älvkarleby kyrkor samt tillika utövat kulturhistorisk kontroll vid restaureringarna av Domkapitelhuset i Uppsala, Kungl. Gustav Adolfs Akademiens hus i Uppsala, Almunge, Balingsta och Rasbo prästgårdar, Biskops-Arnö herrgård samt Lena sockenstuga.

Landsantikvariern har under året publicerat ett flertal uppsatser av skiftande kulturhistoriskt innehåll och hållit föredrag i stad och på land. Bland föredragen må nämnas: Om Anatomiska teatern i Uppsala, inför 1903 års studenter 3 juni 1958; Hembygdsföredrag vid Hällnäs' hembygdsförenings sommarfest 27 juli 1958; Rundfärd till uppsalatraktens kulturminnesmärken med Sveriges folkskolläraryrkeförbunds uppsaladistrikt 28 maj 1958; Om Lagundabygdens kulturminnesmärken inför Högerns ungdomsförbunds distriktsstämma i Örsundsbro 12 okt. 1958; Uppsala för 100 år sedan, inför Uppsala handelsförening 18 nov. 1958; Uppsala domkyrka och dess minnesmärken, inför fortbildningskursen för folkskollärare 4 jan. 1959; Hur Uppsala ombyggdes för 50 år sedan, inför Uppsala rotaryklubb 6 maj 1959.

Bland uppsatser och publikationer, som under arbetsåret utgivits, må nämnas: När Vaksala torg kom till, U.N.T.:s julnummer 1958; Fyrpassmotivet i några kyrkor i Uppsala och uppsalatrakten, i årsboken *Uppland* 1958; Danmarks kyrka, i serien *Upplands kyrkor*, nr 99; Det gamla stenhuset vid Klostergatan, historik över Kungl. Gustav Adolfs Akademiens hus vid Klostergatan i Uppsala, manuskript med bildmaterial överlämnat till Akademien vid lokalernas invigning 3 dec. 1958; Rikssalen på Uppsala slott, Hembygdsskildringar, I, utgivna av Kungl. Gustav Adolfs Akademien, Uppsala 1958.

Amanuensen.

Amanuensen har biträtt landsantikvarien i hans tjänsteutövning såväl beträffande ärenden inom Uppsala stad som inom distriktet i övrigt. Amanuensen har varit redaktionssekreterare för årsboken *Uppland*, deltagit i *Upplandsmuseets* utformning i de nya lokalerna samt varit sekreterare i fornminnesföreningens inköpskommitté.

Amanuensen har i huvudsak handlagt fornvårdsärenden. Ett stort antal byggnadsplaner och vägomyggnadsförslag ha granskats, i regel i samband med besiktning på platsen, varefter yttranden avgivits till Riksantikvarieämbetet. Rörande *fortiden* har handlagts ärenden i Alunda, Björklinge, Bälinge, Börje, Danmark, Funbo, Gamla Uppsala, Gryta, Hökhuvud, Jumkil, Lena, Litslena, Tierp, Uppsala-Näs, Vaksala, Vendel, Västland och Ärentuna socknar samt i Sunnersta och Berthåga i Hel. Trefaldighets församling. Arkeologiska undersökningar har utförts i Lena, Stavby, Vendel, Ärentuna och Österlövsta socknar.

I Uppsala har undersökningar utförts i samband med schaktningar i Universitetsparken och på Kronåsen. Vid restaureringarna i Knivsta och Björklinge kyrkor har amanuensen biträtt, liksom i samband med flyttningen av soldattorpet vid Kungshamn i Alsike socken. Byggnadshistorisk undersökning, uppmätning och fotografering har utförts vid restaureringen av den gamla sockenstugan vid Lena kyrka. Tillinge hembygdsförening har biträts vid katalogiseringsarbeten och råd och upplysningar har lämnats till flera uppländska hembygdsföreningar, ofta i samband med besök. Rörande *nyare tiden* har dessutom ärenden handlagts i Alunda, Bred, Forsmark, Funbo, Hammarby, Rasbokil, Stockholms-Näs, Söderby-Karl, Tierp, Tillinge, Vallentuna, Valö, Åkerby och Österlövsta socknar.

Ett omfattande arbete har nedlagts vid planerandet av de olika avdelningarna i det nya *Upplandsmuseet* och vid urvalet av föremål. Vid särskilda konferenser har amanuensen deltagit vid diskuterandet av detaljerna kring museimontagen i form av fristående skärmväggar, monteringskivor, vägfasta och fria montrar m. m.

Föredrag har hållits inför Nora hembygdsförening, De Blindas Vänner och Uppsala Läns Hemslöjdsförening. Disagården i Gamla Uppsala har visats för hembygdsföreningar och grupper av olika slag.

Biträdande arkeotekniker

I landsantikvariens och amanuensens förrättningar har som arkeotekniker biträtt fil. kand. Ola Ehn. Bland utförda arbeten må nämnas:

I Uppsala har byggnadshistorisk undersökning, uppmätning och fotografering gjorts av Prins Gustafs skola i kvarteret Toven samt av hus i kvarteret S:ta Brita i samband med rivning. Vidare har utförts uppmätning och fotografering av mursår å Uppsala slotts östra fasad, uppmätningar vid Eklundshov i samband med dess ombyggnad, uppmätning och fotografering av timrad brunn på Drottninggatan, av källarrester intill Gotlands nations gamla byggnad samt av murpartier i Domtrapphuset.

Byggnadsarkeologiska undersökningar har gjorts av grundmurrester i kvarteret Prosten i Enköping — före uppförandet av ett församlingshus å denna mark — samt vid Biskops-Arnö i Övergrans socken i samband med schaktningar för ledningar. Rapporter härom har avgivits till Riksantikvarieämbetet.

I Enköping har uppmätning, undersökning och fotografering gjorts av den äldre bebyggelsen i kvarteret Garvaren och Färgaren i samband med dess rivning. Vidare har murfynd, blottlagda vid schaktningsarbeten öster om klosterruinen i Enköping, uppmätts och fotograferats.

Besiktningar av fornfynd har gjorts i Härkeberga och Österlövsta socknar. Uppmättnings- och fotograferingsarbeten har gjorts, i samband med restaureringsarbete, vid Danmarks, Knivsta, Dalby, Älvkarleby, Börje och Långtora kyrkor.

Föredrag och demonstrationer har hållits inför Uppsala samlarförening, Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening samt för turistgrupper.

UPPLANDSMUSEET

Styrelse för Upplandsmuseet har varit fornminnesföreningens styrelse och föreståndare för museets samlingar landsantikvarie Sundquist med biträde av amanuens Berg.

Den för inköp av föremål tillsatta kommittén, bestående av herrar M. Eriksson (ordf.), G. Rosenborg, E. Wolrath, E. Åberg och N. Sundquist samt amanuens Berg (sekr.), har under året gjort följande förvärv: Silverdosa från 1820 av uppsalamästaren J. P. Ernander, soppslev av silver från 1840 av Nils Wendelius, Uppsala, matskedar och teskedar av uppsalamästare såsom Erik Ernander och H. P. Liungquist, ringar av guld, varav en trolovningsring tillverkad av guldsmeden Erik Södermark, mästare i Uppsala 1781–85, klockkedja av silver tillverkad i Enköping 1873 av E. G. Stenkvist, matsked av silver av norrtäljemästaren Johan

Ludvig Klint, begravnings-sked med inskription, ett stockholmsarbete från 1796, samt virknål av silver från 1880-talets mitt som tillhört fröken Selma Appelquist (»Appelhurran»). Vidare en s. k. bottenduk i vitbroderi från 1814, ett antal dockor med tillhörande kläder från 1800-talets mitt samt en kopparkastrull med uppsalastämpel.

Gåvor har mottagits av rektor Elsa Lundell, fröknarna Ada och Elsa Eriksson, ingenjör Eric Åberg, fröken Elisabeth Wensters sterbhus, herr David Eriksson, fru Märta Hesselman, Uppsala Enskilda Läroverk, fru Dagmar Kjellman, ingenjör Yngve Bröms, fru Barbro Sundquist, stadsbyggmästare B. W. Åkerman, snickarmästare Wiktor Adén, bildhuggare Samuel Lundgren, Prinsens skola genom tillsynslärare G. Grönlund, yrkeslärare Per Lundgren, kamrer Gösta Holdo, major Gösta Lind, fru Elsa Torslow, fröken Ester Sandquist, gårdsägare Ernst Johansson, fröken Carin Carell, fru Elsa Wickman, fru Gertrud Wiklund, Uppsala stads folkskola genom skoldirektör Karl Söderberg, hattmakare Tore Larsén, fil. dr Arvid Hj. Ugglå, förste arkivarie Manne Eriksson och fröken Hanna Geijer, Uppsala, samt av herr Arvid Jansson, Upplands-Bälinge, lantbrukare Lars Larsson, Börje, lantbrukare Enok Tapper, Börje, och rektor Petrus Lindgren, Åkerby.

För museets räkning har en inventering av fisket i Roslagen påbörjats av f. folkskolläraren Nils J. Nilsson, Uppsala, varvid en hel del gåvor tillförts museet av följande vid roslagskusten bosatta fiskare: Folke Holmquist, Johan August Lodin, Erik Järfström, Arvid Jansson, David Jansson och Josef Karlsson, Hållnäs; Nils Karlsson och Axel Lundgren, Älvkarleby; Viktor Jansson och A. V. Jansson, Väddö; Erik Mattias Mattson, Erik Eriksson, Karl Erik Söderlund, Karl Johan Jansson, Edvin Persson, Valdemar Söderlund, Johan Mattsson, Albert Mattsson, K. J. Mattsson, J. A. Mattsson och K. E. Jansson, Öregrund.

Som deposition i Upplandsmuseet har Uppsala stads fattigvårdsstyrelse överlämnat en silverbägare från 1718, tillverkad av stockholmsmästaren Petter Malming, och Uppsala stads brandkår en samling äldre föremål belysande stadens brandväsen.

Till alla dessa givare och till övriga personer, som på ett eller annat sätt understött museet i dess verksamhet, ber museistyrelsen att få uttala sitt tack.

Rörande museifrågan hänvisas till vad som nedan anföres under »1956 års kommitté för ett stads- och landskapsmuseum i Uppsala».

KVEKGÅRDEN

Kvekgården, fornminnesföreningens friluftsmuseum i Fröslunda socken har stått tillgänglig för allmänheten och efter tillsägelse visats av fru Larsson.

PUBLIKATION

Föreningens årsbok UPPLAND 1958, under redaktion av Nils Sundquist, Manne Eriksson och Anna-Märta Berg, blev på grund av expeditionens flyttning från de gamla expeditionslokalerna till de nya vid S:t Eriks torg 10 samt genom arbetet med Upplandsmuseet en aning försenad och kunde utsändas till medlemmarna först under mars månad. Ur innehållet må anföras: »Fyrpassmotivet i några kyrkor i Uppsala och uppsalatrakten» av *Nils Sundquist*; »Två svårtydda ord på en altartavla i Torsvi kyrka» av *Elisabet Dillner*, »Arbetshusen i Uppsala» av *Herbert Lundh* samt »Sollentuna gamla sockenskola blir skolmuseum» av *Nils Göransson*.

VERKSAMHET NÄRA KNUTEN TILL FÖRENINGENS

De många hembygdsföreningarna ute i landskapet ha fortsatt sitt målmedvetna arbete till den uppländska hembygdsvårdens fromma. För den insats de sålunda gjort betygar Upplands fornminnesförening dem sin stora uppskattning. Föreningen står också i tacksamhetsskuld till de specialsammanslutningar, såsom Disastiftelsen, Stiftelsen Geijersgården m. fl., vilka genom sin verksamhet avbördat landskapsorganisationen viktiga ärenden inom kulturminnesvården.

Disastiftelsen

Disastiftelsen har fortsatt sin verksamhet genom sitt verkställande organ, Disanämnden, som haft följande sammansättning:

för *Upplands nation*: överläkare Tord Skoog och landsantikvarie Nils Sundquist med fil. kand. Inga Löwdin och fil. kand. Erik Ehn som suppleanter,

för *Upplands fornminnesförening*: direktör Eric Wolrath och fru Karin Bratt med amanuens Anna-Märta Berg och fru Anna Lovén som suppleanter,

för *Uppsala fabriks- och hantverksförening*: fabrikör Einar Norlund med chefsbyggmästare Anders Diös som suppleant,

för *Uppsala läns hemslöjdsförening*: fru Ester Hult med fröken Laijla Wallin som suppleant,

för *Uppsala läns husmodersförbund*: fru Aina Carlsson med fru Signe Swärd som suppleant,

för *Uppsala stad*: tillsynslärare Harald Gustafsson med kyrkoherde Allan Svantesson som suppleant,

för *Jordbrukareungdomens förbund*: direktör Göran Knutsson med landstingsman Gunnar Hübinette som suppleant, samt vald av nämnden: f. regeringsrådet Adolf Lundevall.

Verkställande utskottet har, förutom av den av Upplands nation utsedde ordföranden herr Skoog, bestått av vice ordföranden fru Bratt, sekreteraren herr Sundquist och skattmästaren herr Lundevall.

Disagården. Under säsongen 1 maj–30 sept. 1958 har Disagården hållits öppen vardagar kl. 11–17, sön- och helgdagar kl. 13–17. Som vaktmästarepar har under året tjänstgjort herr och fru Sven Andersson. Antalet besökande på Disagården sommarsäsongen 1958 har varit 2 194. Skolklasser från Solna, Enköping, Eskilstuna, Nysätra, Knivsta, Läby och Uppsala har besökt gården samt olika sammanslutningar, såsom Knivsta hembygdsförening, Åkerby Syförening, Uppsala läns hemslöjdsförening, Vendels husmodersförening, Folkpartiets kvinnogrupp och Uppsala Lastbilscentral. (Skolklasser från Uppsala under lärares ledning få besöka gården utan avgift.) I likhet med föregående år har Svenska Ungdomsringens Uppsalaavdelning fått disponera gården för dansaftnar mot en provision på inträdesbiljetterna, vilket givit ett värdefullt tillskott till stiftelsens kassa.

Disanämnden har haft förmånen att från Uppsala stad åtnjuta anslag för 1958 å kr. 3 000 i och för underhåll av Disagårdens byggnader.

Stiftelsen Geijersgården

Vid Geijersgården har under arbetsåret vissa underhållsarbeten utförts. Stiftelsens ordförande har varit landshövding Elis Håstad och skattmästare akademiräntmästare Sven Lindblad.

1956 års kommitté för ett stads- och landskapsmuseum i Uppsala

Under det gångna året har arbetet med inredningen i museilokalerna med montrar, skärmväggar m. m. fortsatt. Förslag till museets organisation samt förslag till stadgar för Stiftelsen Upplandsmuseet har godkänts av museets huvudmän Uppsala läns landsting, Uppsala stad, Stock-

holms läns landsting och Upplands fornminnesförening. Huvudmännen har utsett följande representanter i stiftelsens styrelse: Från Uppsala läns landsting landstingsman A. E. Elmroth, Tierp, och riksdagsman Edvin Jacobsson, Tobo, med landstingsman S. Eriksson, Tierp, och godsägare Gunnar Hübinette, Hjälstaby, som suppleanter; från Uppsala stad fil. lic. Bo Bennich-Björkman och direktör Eric Wolrath med personalvårdsassistent P. A. Landahl och disponent Bengt Andreasson som suppleanter; från Stockholms läns landsting förste byråsekreterare Martin Söderquist, Solna, med rektor Martin Karlsson, Knutby, som suppleant; från Upplands fornminnesförening landshövding Elis Håstad med förste arkivarie Manne Eriksson som suppleant. Självskrivna ledamot och tillika museiföreståndare är landsantikvarie Nils Sundquist. Vid sitt konstituerande sammanträde 11 april 1959 utsåg styrelsemedlemmarna landshövding Håstad till ordförande och landstingsman Elmroth till vice ordförande. Tillika beslöt att museets invigning skulle ske lördagen 13 juni 1959 kl. 16.

För Upplandsmuseet i dess nya form kommer följaktligen en särskild Stiftelse att svara och angelägenheterna att handhas av den ovannämnda styrelsen. Hos Stiftelsen Upplandsmuseet deponerar Upplands fornminnesförening alla sina kulturhistoriska föremålssamlingar.

Inredningsdetaljer, montrar, podier m. m. till museets olika avdelningar ha utförts efter ritningar av inredningsarkitekt Andreas Björklund, Stockholm. Museiteknisk rådgivare har varit förste antikvarien vid Statens Historiska museum fil. dr Monica Rydbeck. För själva museiarbetet har svarat filosofie kandidaterna I. Sofia Danielson, Lena Elfström och Ola Ehn under överinseende av amanuens Anna-Märta Berg och landsantikvarie Sundquist.

1959 års Ekeby-kommitté

På hemställan av Vänge hembygdsförening har Upplands fornminnesförenings styrelse tillsatt en kommitté att utreda möjligheterna av Ekeby bys i Vänge arrangerande som kulturreservat. Kommittén har följande sammansättning: landsantikvarie Nils Sundquist, ordförande, f. regeringsrådet Adolf Lundevall, förste arkivarie Manne Eriksson, direktör Göran Knutsson, professor Gerd Enequist, godsägare Nils Rosenlund och lantbrukare Uno Geidnert. Som sekreterare fungerar amanuens Anna-Märta Berg. Kommittén har haft två sammanträden och flera alternativ till den kulturhistoriskt intressanta byns bevarande har diskuterats, redovisade i en särskild PM.

EXPEDITION, ARKIV M. M.

Föreningens expedition för utlösen av årsboken, biljettförsäljning till utflykter m. m. har efter flyttning i september 1958 varit förlagd till S:t Eriks torg 10 (Akademikvarnen—Upplandsmuseet).

Bibliotek och arkiv ha under året väsentligt utökats dels genom gåvor, dels genom byten med andra fornminnesföreningar och hembygdsförbund. Till föreningens arkiv har Skandia Försäkringsaktiebolag överlämnat ett antal äldre kartor, Kooperativa förbundet uppmätningar och fotografier av den äldre bebyggelsen inom kv. Pantern, fröken H. Bergh ett exemplar av Upsala Tidning från 22 febr. 1806, fil. lic. Berit Wallenberg och fanjunkare Sigurd Ring ett antal fotografier och folkskollärare Bernhard Bengtsson särtrycket »Stenarna talar» (Vallentunabygdens runstenar).

I vissa fall har för föreningens verksamhet nödvändiga böcker inköpts. Föreningen vill lägga minnesgoda personer på hjärtat att skänka litteratur och bildmaterial, såsom fotos, teckningar, gravyrer m. m. med motivval från landskapet Uppland, till föreningens bibliotek och arkiv.

EKONOMISK STÄLLNING

Föreningens ekonomiska ställning är alltjämt bekymmersam. Föreningen är därför i största behov av att få sina anslag från myndigheterna inom föreningens verksamhetsområde utökade. Föreningen gläder sig åt att även det gångna verksamhetsåret ur medlemsynpunkt varit tillfredsställande, men vill rikta en uppmaning till alla medlemmar att bidra till utökandet av medlemsnumerären. Härigenom skulle omfånget av publikationsverksamheten ej behöva inskränkas.

Föreningen vill slutligen till alla myndigheter, föreningar och enskilda, som under förlidet arbetsår på olika sätt lämnat verksamheten sitt stöd, rikta ett varmt tack för visad välvilja och förståelse.

Uppsala 18 maj 1959.

SVEN HÖRSTADIUS

V. ORDF.

Nils Sundquist

SEKR.